

नाव :- विशाल संतोष टापरे

वर्ग :- MSW द्वितीय वर्ष

रोल नं :- 55

विषय :- पर्यावरण संवर्धन व जनहिताच्या
रक्षणातुन ग्रामीण विकास,
(मु,पो -खळगाव ,ता - कर्जत , जिल्हा-
अहमदनगर)

प्रस्तावना :-

कोरोना व्हायरस या आजाराचा संपूर्ण जगामध्ये अतिशय भयानक परिणाम झालेला दिसून येतो इतर देशांबरोबरच भारत देशात देखील कोरोना व्हायरस या आजाराचे अनेक दुष्परिणाम दिसून आले निश्चित असा उपाय नसल्याने व तस उपलब्ध नसल्याने अनेक लोकांना ऑक्सीजन मुळे स्वतःचा जीव गमवावा लागला. कोरोना काळामध्ये मोठ्याप्रमाणात ऑक्सिजनची कमतरता भासली तशीच परिस्थिती विद्यार्थी समाज कार्यकर्त्याला रवळगाव या गावामध्ये दिसली. कारण गावांमध्ये ऑक्सिजन बेड अभावी दोन कोरोना रुग्णांचे मृत्यू झाल्याचे आढळून आले. या सगळ्या बाबींचा विचार करून समाजकार्य प्रशिक्षणार्थी ने रवळगाव या गावामध्ये लोकसहभागातून आणि समुदाय सहभागातून केलेले उपाय आणि प्रतिबंध करण्याचा प्रयत्न केला.

नागर फाँडेशन, रवळगाव

- ग्रामीण विकास
- महिला सक्षमीकरण
- बालविकास.
- आधुनिक शेती
- पर्यावरण

वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे।
पक्षीही सुखरे आळवीती ।।
येणे सुखे रुचे एकांताचा वास ।
नाही गुणदोष अंगा येत ।।
आकाश मंडप पृथिवी आसन ।
रमे तेथे मन क्रीडा करी ।।
कथा कमंडलु देह उपचारा ।
जाणवितो वारा अवसर ।।
हरिकथा भोजन परवडी निजारा।

जैसे आपण स्नान करावे । तैसे गावहि स्वच्छ ठेवीत जावे ।
सर्वच लोकांनी झिझूनि घ्यावे । श्रेय गावाच्या उन्नतीचे ॥
- तुकडोजी महाराज

प्रस्ताविक

- महात्मा गांधी यांचा "खेड्याकडे चला" हा संदेश शिरोधार्य मानून मी पुणे सोडून कायमस्वरूपी गावाकडे आलो. मनामध्ये अनेक धारणा, आशा, आकांक्षा घेऊन मी गावामध्ये स्थिरावलो. परंतु येथे अत्यानंतर एक गावचे भयान आणि सुन्न करणारे वास्तव माझ्या समोर आले.
- जसे संत रामदास स्वामी यांनी अस्मानी आणि सुलतानी संकटांनी महाराष्ट्र बेजार झाला होता, तसे माझे गाव अस्मानी आणि सुलतानी संकटांनी त्रस्त झालेले आम्ही पहिले. अशा गावामध्ये सुख शांती तर मिळणे खूप दुर्घट होते, पण येथे राहणे म्हणजे एक महापाप होते अशी येथील लोकांची धारणा बनलेली होती.
- व्यसनाधीनता, रोजगाराचा आभाव, सतत पडणारे दुष्काळ, शिक्षण आणि आरोग्याच्या अपुऱ्या सुविधा, अडाणीपणा, राजकीय अनास्था, भांडणे, या प्रकारच्या विविध अडचणी येथे आहेत, आणि यांचा मोठ्या प्रमानावर दुष्परिणाम महिला आणि लहान मुलांवर होत आहे. यामुळे महिलांचे मानसिक, शारीरिक शोषण हे मोठ्या प्रमानावर होत आहे, बालविवाह मोठ्या प्रमाणात होतात, महिलांना सतत बाहेरगावी मजुरीसाठी जावे लागते, यामुळे त्यांचे अजूनही शोषण वाढते, यामुळे कोणत्याही मुलीची आणि तिच्या आईची शेतकरी नवरा करारा अशी मानसिकताच राहत नाही.
- सिर्फ हंगामा खडा करना मेरा मकसद नहीं,
मेरी कोशिश है कि ये सूख बदलनी चाहिए।
मेरे सोने में नहीं तो तेरे सोने में सही,
हो कहीं भी आग, लेकिन आग जलनी चाहिए॥
- अडचणी तर सर्वांना माहित असतात, पण यामध्ये सुधारणा करणे गरजेचे असते. यामुळे एक होतकरू आणि विचारी तरुणांचा एक समूह यासाठी उभा राहिला आणि झाला संघर्ष सुरू एका समुद्र गावासाठी.
- वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी वनचरे। पक्षीही सुखरे आळवीती ।।
- ही ओवी प्रमाण मानून आम्ही वृक्ष संवर्धन प्रकल्प सुरू केला, याला गावामधून लोकांचा प्रचंड प्रतिसाद मिळाला आणि अत्यवधित ती एक लोकचळवळ बनली. प्रत्येक घरघरी अनेक वृक्षाची लागवड करण्यात

प्रस्ताविक

- निसर्ग संवर्धन याच बरोबर शिक्षण, आरोग्य, रोजगार, स्वच्छता, शेती, या विविध विषयांवरील जनजागृती आणि प्रत्यक्ष कार्य सुरू झाले आहे. या कार्यामध्ये गावातील शिक्षित आणि तरुण वर्ग मोठ्या प्रमानावर सहभागी झाला आणि या कामाला एक व्यापक रूप प्राप्त झाले.
- यातूनच जन्म झाला "नागर फाँडेशन" या सामाजिक संस्थेचा.
- कार्यममता जीवन व्हावे, मृत्यू होच विश्रांती ॥
- हे ब्रीद मानून आपला प्रत्येक कार्यकर्ता आज पूर्ण निस्वार्थी वृत्तीने गावासाठी जमेल तसे आणि जमेल तेवढे कार्य करत आहे.
- मी समजतो गावहि शरीर । त्यास राखावे नेहमी पवित्र । त्यानेच नांदेल सर्वत्र । आनंद गावी ॥
जैसे आपण स्नान करावे । तैसे गावहि स्वच्छ ठेवीत जावे ।
सर्वच लोकांनी झिझूनि घ्यावे । श्रेय गावाच्या उन्नतीचे ॥
- संत तुकडोजी महाराज यांनी सांगितल्या प्रमाणे तवकरात तवकर गावाबरोबर सर्व समाज या कार्यामध्ये सहभागी होईल असा आम्हाला विश्वास आहे.
- समुद्र गाव..... समुद्र समाज.
रविंद्र गौरे, अध्यक्ष नागर फाँडेशन, रवळगाव

हे सर्व जरी स्वतःच्या जीवनात । तरी कोडे कोडे आणि कोडे ।
मिथ्या, भावीय कथा सत्य । जगाची सज्जत येथे सुखान ।
जे सारी सत्य जेथे सत्यतेतून । त्याने अनुपमा ॥
कथा मना मनीषा पावं । ते पक्कं होत कीर्तनेतून ।
। मना प्रगटन केले तुम्ही कावे ? चिकित्सेनेने ते उजवी ॥
त्याचा सुखार्थ मुला सावर । काहीतरी स्वातंत्र्य ।
प्रहाराची न राहते अनेकतून । काम करावे सर्वही ॥
उत्तम कृति कोणत्या ज्ञान । ज्ञान सगळे इच्छे कोणुन ।
गावी वाढता सत्यतन । आज्ञा प्रगटन सत्यत ।
किती किती सत्यतन । सत्यत सत्यत सत्यत ॥

रवळगाव... एक स्वयंपूर्ण गाव

रवळगाव हे तीन हजार लोकसंख्येचे गाव आहे. या गावातील लोकांचा प्रमुख व्यवसाय हा शेती हा आहे. या गावातील संपूर्ण शेती ही पावसावर अवलंबून आहे, यामुळे या गावात शेतीमध्ये हंगामी रोजगार मिळतो. पशुपालन हा एक जोडव्यावसाय या गावामध्ये शेतकरी करत असतात. परंतु पावसाच्या लहरीपणामुळे आणि सततच्या दुष्काळामुळे येथील शेती पूर्ण तोट्यात आहे आणि यामुळे शेतकरी कर्जाबाजारी झालेला आहे.

या गावातील अनेक भूमिहीन माणसे वीटभरी, ऊसतोड कामगार, आणि कामासाठी हंगामी स्थलांतर करतात, गावातील अनेक महिला बाहेरगावी मजुरीसाठी जात आहेत, एकंदरीतच गवाची परिस्थिती गरिबीची आहे आणि यामुळे गावात विविध समस्या निर्माण झाल्या आहेत.

नागर फाँडेशन ने रवळगाव हे स्वयंपूर्ण गाव बनविण्याचा ध्यास घेतलेला

हस्तक्षेप

क्षेत्रकार्य करत असताना प्रशिक्षणार्थी ने सकारात्मक हस्तक्षेप करून समूदाय विकासाच्या हेतूने उपक्रम राबविले

- शिक्षण
- आरोग्य
- पर्यावरण

शिक्षण

- समाजकार्य प्रशिक्षणार्थी ने नागर फाउंडेशन या संस्थेच्या माध्यमातून शिक्षण क्षेत्रात काम करत असताना पूढील उपक्रम राबविले
- स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन शिबिर आयोजित केले
- यामध्ये 50 विद्यार्थी सहभागी झाले.
- करिअर गायडन्स मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन केले.

नागर फाउंडेशन खवळगाव आणि CSR-D-ISWR कॉलेज अहमदनगर.

यांच्या संयुक्त विद्यमाने, स्पर्धा परीक्षा विषय मार्गदर्शन, हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला आहे.

विषय: स्पर्धा परीक्षा
दिनांक: १७ जुलै २०२१
वेळ: सकाळी ११ वाजता
ठिकाण: Google meet App

Link: -<https://meet.google.com/fxp-nrfn-vhe>
code: fxp-nrfn-vhe

संपर्क

- १) रवींद्र गोरें. - ८८८८६६३४९२
- २) अविनाश शेळार - ९५८८८८९६९६
- ३) विशाल तावरे - ९८६०९२१८३०

मार्गदर्शक-समीता जाधव (गवळिपनस
अभियंता- पंचायत समिती, वरुड.)

आरोग्य

कोरोना विषाणू महामारी चा प्रादुर्भाव पूर्ण जगावर झाला असून त्याचा प्रभाव आरोग्य क्षेत्रावर पण झाला आहे

- रवळगाव या गावातील 0 ते 18 या वयातील लहान मुलांच्या आरोग्य तपासणी शिबिराचे आयोजन करण्यात आले.
- रक्त तपासणी
- हाडांची तपासणी
- कॅल्शियमची तपासणी

पर्यावरण

- पर्यावरणाचा होणारा ऱ्हास, असमतोल दरवर्षी वाढत चाललेली जंगलतोड
- लोकसहभागातून वृक्षारोपण
- 27 जून 2021 रोजी महा वृक्षारोपण सोहळा आयोजित केला.
- यामध्ये 1500 झाडे लावली
- 10 जुलै 2021 रोजी या उपक्रमा अंतर्गत 1100 झाडे लावली.
- वृक्षारोपण कार्यक्रमात श्रमदान करण्यासाठी 200 हुन अधिक लोक सहभागी झाले.
- रवळगाव, मंदिर परिसर, स्मशानभूमी परिसर, सारोळा कासार इ. ठिकाणी वृक्ष लागवड केली

हेतू

- जंगलतोड
- वृक्षतोड
- पर्यावरणाचा वाढत चाललेला ऱ्हास
- जंगलांना लागणारी आग

अडचणी आणि आव्हाने

- Covid-19 चे नियम
- लोकसहभाग
- वेळेचे नियोजन
- संस्थेशी स्वतः ला जुळवून घेणे

THANK YOU !!!